

Araştırma Makalesi

Almanya'dan Türkiye'ye Göç Eden Bilim İnsanlarından Mimar Ord. Prof. Dr. Ing. H. C. Gustav Oelsner'in Kısa Yaşam Öyküsü ve Ona Ait Bazı Anılar

Çağatay Üstün* - Seçil Özçiftçi**

(ORCID: 0000-0001-7834-6616-0000-0002-7320-961X)

Makale Gönderim Tarihi
04.01.2023

Makale Kabul Tarihi
03.03.2023

Atıf Bilgisi/Reference Information

Chicago: Özçiftçi, S.-Üstün, Ç., "Almanya'dan Türkiye'ye Göç Eden Bilim İnsanlarından Mimar Ord. Prof. Dr. Ing. H. C. Gustav Oelsner'in Kısa Yaşam Öyküsü ve Ona Ait Bazı Anılar", *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 8/1 (Mart 2023): 760-786.

APA: Özçiftçi, S.-Üstün, Ç. (2023). Almanya'dan Türkiye'ye Göç Eden Bilim İnsanlarından Mimar Ord. Prof. Dr. Ing. H. C. Gustav Oelsner'in Kısa Yaşam Öyküsü ve Ona Ait Bazı Anılar. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 8 (1) , 760-786.

Öz

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde 19. yüzyıldan itibaren eğitim yapısındaki değişimler sebebiyle yenilikçi bir tarza dönüşümün gecikmesi eski gelenek ve alışkanlıklara göre kurgulanmış sistemin düzeltilmesine olanak tanımadı. Vakıflarla yönetilen medrese şeklindeki kurumların ders müfredatı ve işleyişi yüksekokul statüsünde değildi. İmparatorluğun sona erip Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından

* Prof. Dr., Ege Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Türkiye, caगतay.ustun@ege.edu.tr.

Prof. Dr., Ege University, Faculty of Medicine, Main Discipline of the History of Medicine and Ethics, Republic of Türkiye.

** Arş. Gör., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Türkiye, ozciftciseccil@gmail.com.

Ress. Assist., İzmir Katip Çelebi University, Faculty of Medicine, Main Discipline of the History of Medicine and Ethics, Republic of Türkiye.

çağdaş eğitim kurumlarına sahip olunması için yapılan çalışmalar Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün direktifleri doğrultusunda başlatılan 1933 Üniversite Reformu'yla kesinlik kazandı. 30 Ocak 1933'de Almanya'daki siyasi karışıklık neticesinde görülen baskıdan kaçan kişilerden bazıları kendilerine geçici yerleşim yeri olarak Türkiye'yi seçmek istiyorlardı. Bu sebeple üniversite reformuyla verilen eğitimin kalitesini yükseltmek için alanında uzman kişiler ülkemize davet edildi. Sonuçta OSE (Oeuvre de Secours aux Enfants)'in şeref başkanı olan Albert Einstein'in aracılığıyla Türkiye ile yapılan yazışmaların sonrasında bilim insanlarından bazılarının ülkemiz üniversite yapılışında görev almak üzere geldikleri görüldü. Bu bilim insanlarından, Ord. Profesör Dr. h. c. Gustav Oelsner (1879-1956) öncelikle İstanbul'daki Yüksek Mühendis Okulu'nda görev almış, İstanbul Teknik Üniversitesinin kuruluşuna kadar geçen süreçte varlığıyla bu bilimsel yapılanmanın ve ülkemizdeki mimarlık ve şehir planlaması alanlarının süreçlerine katkı sağlamış, öğrenciler yetiştirmiş önemli bir isimdir. Makalemizde onun kısa yaşam öyküsüne ve İstanbul Teknik Üniversitesinin kuruluş aşamasına değinirken, Çağatay Üstün'ün arşivinde bulunan ve ölümünün birinci yılı sebebiyle yayınlanmış bir anı kitapçığından yararlanarak (1957) kısa alıntılara yer vermeyi ve Türk mimarlık tarihine olumlu bir katkı sağlamayı amaç ediniyoruz.

Anahtar Kelimeler: Gustav Oelsner, Almanya ve Türkiye, mimarlık tarihi, 1933 Üniversite Reformu, anı kitapçığı.

**The Presentation of Some Memories Belonging to Architect
Ord. Prof. Dr. Ing. H. C. Gustav Oelsner, One of the Scientists Migrated from
Germany to Türkiye**

Abstract

In the last period of the Ottoman Empire, the delay in transforming into an innovative style due to the deterioration of the educational structure since the 19th century did not allow the system, which had been built according to old traditions and habits, to be corrected. The curriculum and operation of the institutions in the form of madrasahs managed by foundations was not in the status of colleges. Following the end of the empire and then the establishment of the Republic of Turkey, the efforts to have modern educational institutions became definite with the 1933 University Reform, which was initiated in line with the directives of President Gazi Mustafa Kemal Atatürk. On January 30, 1933, some of the people who fled the oppression as a result of the political turmoil in Germany wanted to choose Turkey as their temporary settlement. For this reason, experts in their fields were invited to our country in order to improve the quality of education given

with the university reform. For this reason, experts in their fields were invited to our country in order to improve the quality of education given through the university reform. As a result, after the correspondence with Turkey through Albert Einstein, the honorary president of OSE (Oeuvre de Secours aux Enfants), it was seen that some of the scientists came to take part in the university structuring of our country. Of these scientists, Ord. Professor Dr. h. c. Gustav Oelsner (1879-1956) is an important name who primarily worked at the Graduate School of Engineering in Istanbul, contributed to the processes of this scientific structuring and the fields of architecture and urban planning in our country, with his presence in the process until the establishment of Istanbul Technical University, and trained students. While mentioning his short life story and the establishment phase of Istanbul Technical University in our article, we aim to include short quotations and make a positive contribution to the history of Turkish architecture by making use of a memoir booklet in Çağatay Üstün's archive and published for the first year of his death (1957).

Keywords: Gustav Oelsner, Germany and Turkey, history of architecture, 1933 University Reform, memory booklet.

Giriş

1930 yıllarının başında Almanya'da başlayan Hitler rejimi sebebiyle ülkelerinden ayrılarak Türkiye'ye gelen Alman öğretim üyeleri ve uzmanların Türkiye bilim dünyasına katkıları oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Cumhuriyetin ilanından sonra henüz genç Türkiye Cumhuriyeti'nin farklı sahalardaki gelişimi için yabancı ülkelerden gelen uzmanların çalıştırılması bir gereklilik şeklinde görülmekteydi. Öyle ki bu durum hali hazırda Cumhuriyet rejimi öncesi, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinden beri işlerlik kazanmış bir uygulamaydı. Bununla birlikte özellikle 1930'lardan sonra eğitimde 1933 Üniversite Reformu'yla gerçekçi ve köklü değişikliklerin hayata aktarılmasıyla sonuçlanmıştır. Buradan hareketle modern tarzda yapılandırılan ilk kurum İstanbul Üniversitesi olmuş ve Alman bilim insanlarının birçoğu burada görevlendirilmiştir. Başlangıçta İstanbul Üniversitesi'ne bağlı Yüksek Mühendis Mektebi'nde çalışan şahsiyetlerden biri de Ord. Professor Dr. Ing h. c. Gustav Oelsner

(1879-1956) olmuştur.¹ Bu çalışmada Türkiye’de yaşadığı dönemde ülkemiz adına gerek idari gerek akademik görevlerde bulunan Ord. Professor Dr. Ing h. c. Gustav Oelsner hakkında mevcut literatür bilgileri derlenerek, Çağatay Üstün’ün arşivinde yer alan nadir bulunan bir anı kitapçığındaki bazı anılara yer verilecektir.

Türkiye’de 1933 Üniversite Reformu

Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün komutasındaki Türk ordusuyla kazanılan mili mücadelenin ardından 1923 yılında Cumhuriyet ilan edilmiş ve Türkiye Cumhuriyeti resmi anlamda kurulmuştu. Ülkenin gelişimi ve ilerlemesi amacıyla Atatürk’ün inkılapları çatısı altında sosyal yaşam, ekonomi, kültür, eğitim ve siyasi alanlarda birçok yenilik gerçekleştirilmekteydi. Bu inkılaplar içerisinde eğitim ve üniversitelerin o günün koşullarında batıdaki okullar tarzında eğitim verilmesi istenmekteydi. Öte yandan tarihte üniversite eğitimine karşılık gelebilecek nitelikteki ilk kurumsal yapılar medrese eğitimi olsa da, o dönem oluşturulmaya çalışılan üniversite eğitimi medreselerin devamı veya dönüşümü niteliğinden öte, Türk eğitim sisteminin batıya açılışı şeklinde görülmektedir.² 1933 yılında Adolf Hitler liderliğindeki Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi’nin seçimleri kazanmasıyla, henüz 10 yıllık yeni Türkiye Cumhuriyeti Devletinin 1933’te bir Üniversite Reformu sürecine girmesi aynı zamana denk gelmiştir. Bu eğitim reformu sürecinde tıp, hukuk, mühendislik, ziraat, ekonomi, eğitim gibi birçok alanın köklü değişikliklere muhtaç olduğu bilinmekteydi. Bu değişikliklerin de köklü ve bir anda yapılması gerektiği düşünülmekteydi. Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk, dönemin Başbakanı İsmet İnönü’ye ve Maarif Vekili (Milli Eğitim Bakanı) Reşit Galip’e Dârülfünunun (Fenler Evi) kapatılarak yerine üniversite kurulması konusunda direktifler vermektedir. Bütün yakın çalışma arkadaşları gibi Atatürk’ün kendisi de İstanbul Üniversitesi projesine yönelik olumlu bir yaklaşım içindeydi. Bu, onun batılılaşma isteğinin önemli araçlarından biriydi. Bu amaç doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına İstanbul Üniversitesi reformunu

¹ Akdağ, Ö. (2008). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Eğitim Alanında Yabancı Uzman İstihdamı (1923-40). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi; 1 (1): 45-77.

² Günay, D. (2004). Üniversitenin Neliği, Akademik Özgürlük ve Üniversite Özerkliği. International Congress On Higher Education Edu. İstanbul, May 27-29.

yürütecek bir komisyon kuruldu.³ Kapsamlı bir üniversite reformunun hayata geçirilmesi amacıyla 19 Eylül 1932'de Dr. Reşit Galip'in Maarif Nazırı (Milli Eğitim Bakanı) olarak atanması, Dârülfünun lağvedilmesini hızlandırmıştır. Maarif Vekili Dr. Reşit Galip tarafından davet edilen İsviçre'deki Cenevre Üniversitesinde Pedagoji uzmanı olan Prof. Dr. Albert Malche, Türkiye'deki yüksek eğitim sistemi hakkında incelemelerde bulunarak 95 sayfalık bir rapor hazırlamıştır. Raporunda Dârülfünundaki eğitimin Orta çağ tipi bir eğitim olduğu, araştırma, konuşma ve düşünmeye yer verilmediği belirtilmiştir. Prof. Dr. Malche'nin beş bölüm ve 34 madde olan bu raporunda; 1. Bölüm: Dârülfünunun gayesi, bütçe ve teşkilat; 2. Bölüm: Heyeti talimiye (eğitim kadrosu); 3. Bölüm: İdari teşkilat; 4. Bölüm: Öğrencilerin durumu; 5. Bölüm: Dârülfünunda sene-i tedrisiye (yıllık eğitim programı), imtihanlar (sınavlar) ve dereceler gibi konuları kapsamaktaydı.

Buna raporda Türkçe bilimsel yayınların yetersizliği, öğretmenlere ve müdürlere ödenen ücretlerin azlığı sebebiyle bu kişilerin ek görevler yaptığı, bu durumun da öğretimin düzeyini düşürdüğü, derslerin yeniliklerin gerisinde kaldığı eski kuramsal yöntemlerle verildiği, verilen bilgilerin pratiğe dönüştürülmesi amacıyla uygulama yapılmadığı, derse kayıtlı öğrencilerin okula devamlı gelmediği, bir üst sınıfa başarılı bir şekilde geçen öğrenci sayısının azlığı ve öğrencinin sonraki sınıflara geçişinde istekliliğinin göz önüne alınması gerektiği raporda ifade edilmiştir.⁴ Bu raporun ardından 24 Mayıs 1933'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) Dârülfünun kapatılarak yerine İstanbul Üniversitesi kurulmasıyla ilgili 2252 sayılı kanun kabul edilmiş ve 1 Ağustos 1933 tarihinde İstanbul Üniversitesi kurumsal faaliyetlerine başlamıştır.⁵ 1933 Üniversite Reformu'nun kabulü sonrasında, yeni kurulan üniversitede görevlendirilecek kişilere ilişkin tam anlamıyla bir hazırlık mevcut değildi. Öğretim üyesi açığını kapatmak üzere

³ Widman, H. (2000). (çev.A. Kazancıgil, S. Bozkurt). Atatürk ve Üniversite Reformu. 1. Baskı. İstanbul.

⁴ Ege, R. & Hagemann, H. (2012) The modernisation of the Turkish University after 1933: The contributions of refugees from Nazism, The European Journal of the History of Economic Thought, 19:6, 944-975

⁵ Yaşar, S. (2021). 1933 Üniversite Reformu Sürecinde Ankara'da Görevli Alman Uzmanlar ve Yaptıkları Çalışmalar. İksad Yayınevi, Ankara.

yurtdışına çağrıda bulunulmuştu. 1933 yılında Türkiye ve Almanya'daki iki farklı gelişme sayesinde her iki ülkedeki birçok insanın yaşamına yön verecek ve Alman öğretim üyeleri ülkemizde çalışmaya başlayacaktı. 10 Nisan 1934 Resmî Gazetede yayınlanan 2347 sayılı kanunda, İstanbul Üniversite'sinde çalışacak yabancı öğretim üeleriyle yapılacak sözleşmeye ilişkin kanunun maddesi (Madde 1) şu şekilde oluşturulmuştur: "Maarif Vekâleti, İstanbul Üniversitesi'ne alınmış ve alınacak ecnebi mütehasşislarla müddeti 10 seneyi geçmemek üzere lüzum görülecek müddetlerle sözleşme yapılır". Ülkemizde görev yapan bilim insanlarının çoğunluğu Almanya'daki Nazi Rejimi'nden kaçarak Türkiye'ye gelen Yahudi asıllı öğretim üyelerinden ve uzmanlardan oluşmaktaydı.⁶ Bu kapsamda Türkiye'de bilimsel anlamdaki modernleşme ve ilerlemeye katkı sağlamış bazı isimler şöyle sıralanabilir: Rudolph Rissen (Cerrahi), Philipp Schwartz (Patoloji), W. G Lepmann (Jinekoloji), Erich Frank (Dahiliye), Gustav Oelsner (Mimarlık-mühendislik), Clemens Holzmeister (Mimarlık), William Prager (Matematik), Richard Von Mises (Matematik), Fritz Arndt (Kimya), F. Breusch (Kimya), W. Köpfe (İktisat), Fritz Neumark (İktisat), Alexander Rüstow (İktisat), Gerhard Kessler (İktisat), E. Hauowitz (Biyokimya), H. Braun (Mikrobiyoloji), H. Dember (Fizik), Erwin Finlay Freundlich (Astronomi), H. Rosenberg (Astronomi), W. Gleisberg (Astronomi), Erich Aurbach (Filoloji-Edebiyat); L. Brauner (Botanik), Alfred Heilbronn Curt Kosswig (Zooloji).⁷ Dr. Reşit Galip, üniversiteye alınacak yabancı bilim adamları için: "Kendilerinin, kendi ülkelerindeki üniversitelerde de profesör konumuna erişmiş ve isimlerini ülkenin sınırları dışında da duyurmuş olmak" kriteri getirmiştir.⁸ Yabancı profesörler bu kriterler doğrultusunda seçilmeye başlanmış ve İsviçre'nin Zürih kentinde bulunan yurtdışındaki Alman Bilim Adamları Yardımlaşma Cemiyeti Başkanı Prof. Philipp Schwartz ile 6-7 Temmuz 1933'de Dr. Reşit Galip bir görüşme yapmış, Schwartz bu konuda yetkili kılınmış ve otuz kadar profesörün davetine Salih Zeki ve Rüştü Uzel, Reşit Galip ve Philipp

⁶ Erdem, AR. Atatürk'ün Liderliğinde Üniversite Reformu: Yükseköğretim ve Bilim Tarihimizde Dönüm Noktası. BELGİ. Sayı 4 (Yaz 2012/II).

⁷ Turan, K. (2000), Türk-Alman Eğitim İlişkilerinin Tarihi Gelişimi, Ayışığı Kitapları, İstanbul.

⁸ Namal, Y. Karakök, T. (2011). Atatürk ve Üniversite Reformu 1933. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi. (1), 27-35.

Schwartz karar verilmiştir. Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk Üniversite Reformu'yla ilgili olarak 1 Kasım 1933'te TBMM açılış konuşmasında şu hususa değinerek: "Arkadaşlar! Üniversite tesisine verdiğimiz ehemmiyeti beyan etmek isterim. Yarım tedbirlerin kısır olduğuna şüphe yoktur. Bütün işlerimizde olduğu gibi maarifte ve kurulan üniversitede de radikal tedbirlerle yürütmek kati kararımızdır." demiştir.⁹

Yüksek Mühendis Mektebi (Okulu)

İlk defa 1883 yılında kurulup muhtelif adlar altında gelişim ve ilerleme göstererek ülkenin imarında oldukça önemli hizmetleri olan İstanbul Yüksek Mühendis Okulu, 1935 yılına gelinceye kadar özellikle karayolu, demiryolu ve inşaat yüksek mühendisleri yetiştirmiştir. İstanbul Dârülfünunu'nun lağvı sırasında, Dârülfununa bağlı Makine ve Elektrik Enstitüsü kaldırılarak, İstanbul Yüksek Mühendis Okulu teşkilatı arasına alınmış ve bu suretle sonradan makine-elektrik, mimar, muhabere (haberleşme-yazışma) işleri şubeleriyle birlikte 1935 yılında kurumun uzmanlık şubeleri çeşitlendirilmiş ve genişletilmiştir. Öte yandan 1933-1945 yılları arasında İstanbul Teknik Yüksekokulu'nda çalışan Alman ve Avusturyalı öğretim üyesi sayısı üç olarak bilinmektedir. 1941 yılında İstanbul Yüksek Mühendis Okulunun Nafia Vekilliği'nden (Bayındırlık Bakanlığı) alınarak Maarif Vekilliği'ne (Millî Eğitim Bakanlığı) bağlanması üzerine, Maarif Vekilliği'nce okula Türk Hava Kurumu'nun da katkılarıyla Tayyare (uçak) inşaatı ve ayrıca Genelkurmay Başkanlığı'nın istekleriyle Gemi İnşaatı yüksek mühendislerini yetiştirecek birer şube daha eklenmiştir. 1944 yılında dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu'nun Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliği'ne sunduğu İstanbul Teknik Üniversitesi Hakkında Kanun Lâhiyası ve Maarif Bütçe Encümenleri Mazbataları metninde o dönemde yurtdışında Yüksek Mühendis Okulu gibi kurumlar Almanya, Amerika, İsviçre'deki örnekleriyle işleyiş ve teşkilatlanma hakkında bilgi verilerek, İstanbul Teknik Üniversitesi hakkındaki kanunun maddelerine geçilmiş, bu maddeler üzerinde dönemin milletvekillerinin görüşlerine başvurulmuş, kanunun birinci, ikinci müzakereleri sonuçlanarak ilgili lâhiya (yazı) heyeti umumiye tarafından kabul edilmiştir. Bununla birlikte batı ülkelerindeki

⁹ Özata, M. (2007). Atatürk Bilim ve Üniversite. Tübitak Yayınları. 1. Basım. Ankara.

örneklerin hepsinde Yüksek Mühendis Okulları ile üniversitelerin öğretim üyeleri yetiştirme usulleri, hak ve görevleri arasında belirgin bir ayrılık olmaması için çaba sarf edilmiş, buna uygun bir yapılanma Teknik Üniversite şeklinde vücut bulmuştur. Bu konuda 08.02.1944 tarihli toplantısında İstanbul Yüksek Mühendis Okulu Profesörler Heyetinin incelemesi ve görüşü önemlidir. Bu görüşler 19.02.1944 tarihinde olumlu bir şekilde sonuçlanmıştır. Bütün bu çalışmaların sonucunda ortaya çıkan 4936 sayılı (Kabul tarihi: 13.06.1946, Yayımlanma tarihi: 18.06.1946) Üniversiteler Kanunu ile bu konudaki belirsizlikler giderilmiş, İstanbul Teknik Üniversitesi'nin kuruluş kadrolarına ilişkin tasarı kanunu 5246 sayılı 07.07.1948 tarih ile kabul edilmiştir. Çalışma yöntemi ve şekilleriyle bu tarz yüksek öğretim ve öğrenim kurumlarının hedefi 'araştırma' mesaisi farklı alanlarda uzmanlaşmış mühendis yetiştirmek ve teknik bilimleri bizzat ülkede yetişmiş mühendislerle beslemek ve iletmek olarak hedeflenmiştir.¹⁰ Teknik Üniversite'nin mimarlık bölümünde 1936'dan itibaren daha önce başka okullarda da çalışan Bruna Julius Florian Taut (1880-1938) ders vermiştir. Taut, kendi alanında uluslararası bir isim olarak bilinirdi. Türkiye'de hükümetin resmi mimari olarak faaliyette bulunmuştur. Ayrıca İstanbul Teknik Yüksekokulu, Mimarlık Bölümü'nün kurucusu ve başkanıydı. Ancak, Taut'un faaliyeti kısa sürmüştü, 1938'de İstanbul'da vefat etmiştir. Berlin'deki eski çalışma arkadaşı mimar Franz Hillinger (1895-1973) 1936'da Türkiye'ye gelmiş ve Taut'un tavsiyesiyle Güzel Sanatlar Akademisi'ne öğretim üyesi olmuştur. Başka bir mülteci olarak Avusturyalı Clemens Holzmeister (1886-1983) de gösterilebilir. Holzmeister Türkiye'ye ilticasından önce de Türkiye'de yaptığı birçok resmi bina inşaatı nedeniyle tanınmaktadır. Holzmeister 1940-1949 arası İstanbul Teknik Yüksekokulu'nda (İstanbul Teknik Üniversitesi'nde) profesör olarak mimarlık bölüm başkanlığı yapmış ve Türk öğrencileri üzerinde büyük bir etki bırakmıştır. Türk meslektaşları ve öğrencileri tarafından çok takdir gören bir başka profesör de Gustav Oelsner'di. Oelsner de, mülteciler grubuna dahil edilebilen bilim insanlarından olmuştur. 1933'de Altona ve oradaki görevinden ayrılmak zorunda kalınca, bunu takip eden yıllarda sıkça seyahat etmiş, bir süre Amerika Birleşik Devletleri'nde kalmış ve 1937'de ve 1940'da

¹⁰ Hirş E. (1950). Dünya Üniversiteleri ve Türkiye'de Üniversitelerin Gelişmesi. Cilt 1. İstanbul. s.589-603.

Türk Hükümeti tarafından bakanlık danışmanı ve İstanbul Yüksek Mühendis Mektebi'nde profesör olarak çalışma çağrısı almıştır. Şehircilik uzmanı olarak Yüksek Mühendis Mektebi'nde, bu dalın ilk kürsüsünü kurmuştur. Öğrencisi, tercümanı ve sonradan da meslektaşı Kemal Ahmet Arû olmuştur. İstanbul Teknik Üniversitesi Senatosu ona hizmetlerinden dolayı şeref doktorluğu payesini vermiştir.¹¹

Kısa Yaşam Öyküsü

Türkiye'ye göç eden bilim insanlarından birisi olan mimar Ord. Prof. Dr. Ing. h. c. Gustav Oelsner mimarlık, şehir planlama bilgisi ve tecrübesiyle ülkemiz mimarlık akademik yaşamına sağladığı katkıyla hatırlanmaktadır.¹²

Oelsner, 23 Şubat 1879'da Posen'de (bugün Poznan, Polonya) doğdu. Berlin Teknik Üniversitesi'nde mimarlık eğitimi aldıktan sonra, 1901 yılında mimar olarak devlet hizmeti görevine başladı. 1907-1910 yılları arasında Breslau (bugün Wrocław, Polonya) belediyesinde çalıştı. 1911 yılında Kattowitz (bugün Katowice, Polonya) kentinin imar müdürlüğüne tayin oldu. I. Dünya Savaşı'ndan sonra bu kent Polonya yönetimine verilince, 1922 yılında görevinden ayrılmak zorunda kaldı. Kattowitz kentinin yeniden Almanya'ya bağlanması amacıyla yönelik çalışmaları nedeniyle bir süre tutuklu kaldı. Almanya'ya döndükten sonra Hamburg'a yerleşti. 1924 yılında bu kentin meclisine, kent tasarımı çalışmalarından sorumlu senatör olarak seçildi. Hamburg kenti ve yakınındaki Altona'nın ve Aşağı Elbe bölgesinin planı üstünde çalıştı. Özellikle yeşil alanların oluşturulmasına ağırlık veren konut yerleşmeleri ile okul, gençlik yurdu gibi tasarımların uygulanmasına öncülük etti. 1933 yılında Nasyonal Sosyalistler yönetime geldiğinde Gustav Oelsner'in görevine son verdi. Bir süre Amerika Birleşik Devletleri'ne giden Oelsner, 1939 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nden aldığı bir çağrı üzerine ülkemize geldi. Bayındırlık Bakanlığı'na kent tasarımı konularında danışman olarak görevlendirilmesinin yanı sıra, ayrıca Yüksek Mühendis Mektebi'nde kent tasarımı derslerini vermekle görevlendirildi. Bu okulun 1944

¹¹ Widmann H. (1999). (çev. Ayku Kazancıgil, Serpil Bozkurt), s: 206-212.

¹² Gustav Oelsner Sergisi 4 Kasım'da Ziyaretçileriyle Buluşuyor. <http://www.mimarist.org/etkinlik/gustav-oelsner-sergisi-4-kasimda-ziyaretcileriyle-bulusuyor/> (Son erişim tarihi: 03.12.2022).

yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'ne dönüşmesinden sonra da Mimarlık Fakültesi'nde Şehircilik Kürsüsünün yönetimini üstlendi.^{13 14 15} Kayseri ilinin imar planının hazırlanmasında Oelsner-Arû olarak bilinen çalışmalarda rol aldı. Buna ilaveten Bursa'da Atatürk Caddesi'nin planlamasını yapmak için öğrencilerini de götürerek bir çalışma yürüttü. Oelsner, tarihsel ve doğal değerlerle Anadolu'nun yerleşim kültür ve mirasının korunmasına duyarlı bir uzman olarak şehir dokularına ağır müdahalelerde bulunulmayan bir şehircilik anlayışını benimsiyordu. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Hamburg belediye başkanı ve senatosunun talebiyle kentte savaşta yıkılmış olan yapıların onarım çalışmalarını yönetmesi için Gustav Oelsner'in çağrılmasının talep edilmesi üzerine 1949 yılında ülkesine döndü. Bundan sonra Almanya Kent ve Ülke Planlaması Akademisi Hamburg ve Schleswig-Holstein Eyaleti Bölgesi başkanlığı görevini yürüttü. Güzel Sanatlar Akademisi'nde de (bugün Mimar Sinan Üniversitesi) kent tasarımı dersleri verdi. Ayrıldıktan sonra da Türkiye ile ilişkilerini sürdürmeye devam etti. 1955 yılında Ankara imar planı için açılan uluslararası kent tasarımı yarışmasında seçici kurul üyesi oldu. İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından 1955 yılında onursal doktor unvanına layık görüldü. Almanya Kent ve Ülke Planlaması Akademisi tarafından 1956 yılında Cornelius Gurlitt Madalyası ile ödüllendirdi. 26 Nisan 1956'da Hamburg'da vefat etti.^{16 17 18 19 20 21 22}

¹³ Kaçar, M. Zorlu T. Barutçu B. Bir A. Ceyhan CO.& Neftçi A. (2012). İstanbul Teknik Üniversitesi ve Mühendislik

Tarihimiz. Editör M. Karaca. İstanbul: Mavi Ofset.

¹⁴ Acar, Ş. Bir, A. Kaçar, M. (2016). "Osmanlı'da Sivil Mühendis Yetiştirmek Üzere Açılan Hendese-i Mülkiye Mektebi". Osmanlı Bilimi Araştırmaları 17(2): 1-26.

¹⁵ Takıçak, SB (2022). Mühendislik Kültürünün ve Eğitiminin Öncüsü: Ord. Prof. Mehmet Fikri Santur (1878-1951). Üniversite Araştırmaları Dergisi, 5 (3): 324-342.

¹⁶ Günay, T. Günay B. Rauf Beyru. Anma / Obituary. METU JFA 2016/1.

¹⁷ Hovardaoğlu, SÇ. (2014). Kayseri Oelsner - Arû Planı ve Plan Uygulama Sürecinde Yerel Yönetimlerin Rolü (1930-1965). Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 23, Sayı 1, s.39-55.

¹⁸ Gustav Oelsner Kimdir? Alman Mimar ve Şehir Planlamacısının Hayatı <https://www.nkfu.com/gustav-oelsner-kimdir-alman-mimar-ve-sehir-planlamacisinin-hayati/> (Son erişim tarihi: 01.12.2022)

¹⁹ Gustav Oelsner. <https://www.architekturarchiv-web.de/portraets/o-r/oelsner/index.html> (Son erişim tarihi: 01.12.2021)

²⁰ Gustav Oelsner. <https://www.geni.com/people/Gustav-Oelsner/6000000062102235516> (Son erişim tarihi: 03.12.2021)

Saygıyla anıyoruz.

Anı Kitapçığı ve Bazı Anılar

Çağatay Üstün'ün arşivinde olan bu eserin, Prof. Dr. Oelsner'in ölümünün birinci yılında (1957) yayınlandığı tahmin edilmektedir. İçeriğinde Alman mimar Werner Hebebrand'ın (1899-1966) 2 Mayıs 1956 tarihindeki konuşması ve Almanca bir makaleden alıntı, ilaveten Türkiye'de akademik çalışmalarını gerçekleştirdiği İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ndeki mesai arkadaşlarının onunla ilgili hatıraları yer almaktadır. Yapılan araştırmalarda halen kitapçığın bulunabilirliğinin zor olduğu ve sahaf kitap satıcılarında aktif satışının bulunmadığı görülmektedir. Bu nedenden dolayı tarihsel kıymeti yüksek nadir bir eserdir.

Kitapçığının Künyesi

Broşür Adı: Ord. Profesör Dr. h. c. Gustav Oelsner (23 Şubat 1879-26 Nisan 1956)

Konu: Ölüm yıldönümü dolayısıyla anılar içeren bir anı kitapçığı

Yayınevi: Basın Reklâm Matbaacılık Kol. Şti.

Basım yılı: Kitapçığın basım yılı belirtilmemesine karşın ölümünün birinci yılı sebebiyle yayınlanmış olmasından dolayı bunu 1957 olarak tahmin etmek mümkündür.

Sayfa sayısı: 16

Kitapçık kondisyonu: İyi durumda (**Resim 1**)

Kitapçıkta yer alan bazı anıları sizlerle paylaşıyoruz: (**Resim 2**)

²¹ Sönmez, S. Selçuk, SA. (2021). Oelsner- Arû İmar Planının Hazırlık Süreci, 1944-1945: Kayseri Vilayet Gazetesi Haberlerinin Analizi, Online Journal of Art and Design Volume 9, Issue 4, 78-98.

²² Akbulut, MR. (2012). Kemal Ahmet Arû ve Misyon Kuşağı, Tasarım+kuram, Cilt: 8, Sayı: 14, 8-21.

Prof. Dr. Kemal Ahmet ARÜ

İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Şehircilik Kürsüsü

“Onun en kuvvetli tarafı, şehircilik mevzularını izah ederken, karşısındakine büyük bir heyecanı aşılama hususundaki kudreti idi. Onu dinleyip de bu mevzulara karşı bir alâka duymamak imkânsızdı. Fikirlerini, güzel renkli krokilerle izah etmesini severdi. Derslerinde, renkli tebeşirlerle tahtaya çizdiği hisli krokiler karşısında herkesi hayran bırakırdı. Kendisinin hususi tersim malzemesi vardı, onları büyük bir titizlikle muhafaza eder yanında taşırdı..., On senelik beraber çalışmamız sırasında hiç durmadan Anadolu’da seyahat etmiş, Türkiye’nin şehircilik sahasındaki bütün problemlerini fakülteye ve öğrencilerine intikal ettirmiş ders ve tatbikatlarında daima memleketimizin meseleleriyle meşgul olmuş, muhiti ve öğrencilerine şehircilik şuuru ve heyecanını aşlamıştır..., Memleketimizin muhtelif şehirlerinin inşasında ve bunların inkişafında büyük hizmetler görmüş, Nafia Vekâletinde bu sahada çalışanların yetişmesinde ve gelişmesinde müessir olmuş, bütün bu faaliyette gürültü ve münakaşadan uzak, sakin, çalışkan, şahsiyet ve meslek şuuruna sahip, yüksek insanlık meziyetleri ile temayüz etmiş ve etrafındakilerin hayranlığını çekmiş, kibar bir meslek adamı olarak faaliyet göstermiş, daima muvaffak olmuş ve memleketimizde ilk defa muasır şehirciliğin esaslarını ortaya koymuştur..., Türkiye’de bulunduğu on sene zarfında memleketimizi hakikaten çok sevmiş, konuşmalarında daima, Türkiye’nin onun ikinci vatani olduğunu söylemiştir..., 1950 Ağustos’unda o zamanki Fakülte Dekanı Prof. Kuran’a yazdığı mektup çok şayanı dikkattir: “Sayın Rektör, Senato Azaları ve bizzat siz ve kıymetli meslektaşlarımdan bu sönestr İstanbul’daki vazifemden affetmeniz için ricada bulunmak bana çok güç geliyor. Güç geliyor, zira ben Teknik Üniversite’deki bu vazifemi ömrümün sonuna kadar yapmaya karar vermiştim. Bu yazım da bir nev’i veda mektubu telâkki edilirse buna da tahammülüm yoktur...” (Resim 3-4)

Prof. Dr. Said KURAN

İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi

Statik ve Betonarme Kürsüsü

“Konuşmalarımız, her defasında kendisinin geniş kültürünü, asil ahlâkını, olgunluk ve tevazuunu daha ziyade anlamak ve taktir etmeye vesile olurdu. Sahasındaki bilgi ve kudreti genişten ziyade derin, sanatının incelik ve felsefesine nazif olduğu kanaatini uyandırır. Günlük problemler ve meslek dedikodularından uzakta kalmaya hususi bir itina gösterirdi..., Ankara’da Bayındırlık Bakanlığı’nda Şehircilik Müşavirliği yapan Profesör Oelsner fasıllı olarak Mimarlık Fakültesi’ne gelir. Ders verir, Şehircilik Kürsüsü’nün kurulmasına, gelişmesine ve kıymetli yardımcısı Kemal Ahmet’in (Arû) yetişmesine büyük bir şefkat ve itina ile gayret gösterirdi..., Bazı şehircilik meseleleri hakkında istişare için davet edildiği memleketimize gelmek hazırlıkları ile meşgulken ani ölümü büyük teessür vesilesi oldu. Oelsner’in vefatıyla memleketimize, Üniversitemize ve Türk Meslektaşlarına samimi dostluk bağlarıyla bağlı büyük bir insan, kıymetli bir meslek ve sanat adamı kaybedilmiştir” (Resim 5-6).

Doç. Dr. Gündüz ÖZDEŞ

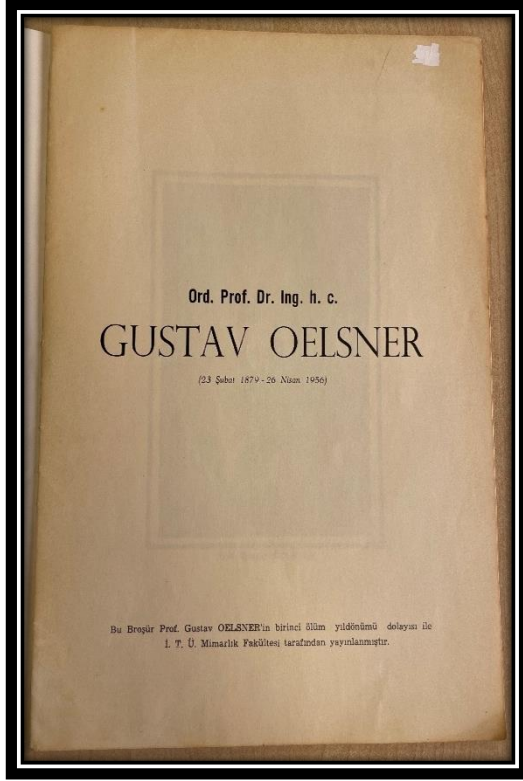
İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi

Şehircilik Kürsüsü

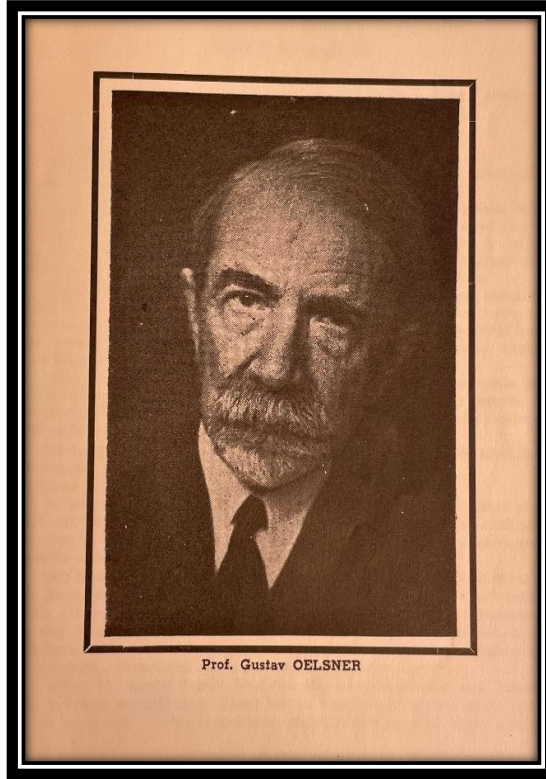
“Tereddütsüz iddia edebilirim ki, Prof. Oelsner Türkiye’ye gelmeseydi, memleketimizde Şehirciliğin ehemmiyeti bugünkü kadar kavranamazdı. Tanıdığı her Belediye Reisine her Valiye her idare adamına hatta her vekile bilgi hazinesinden bir şeyler verirdi..., Şehirciliğin pek çok olan tariflerinde bir yenisini katmıştır. “Şehirciliğin yarısı yapmak, imar etmekse diğer yarısı da yapılmaması icab eden şeyleri yasak etmektir. Yani yarısı para ile olursa, yarısı da bilgi ile olur” derdi. Bence dünyadaki bütün belediye reisleri, bütün imar müdürleri bu cümleyi ezberlemelidir” (Resim 7-8).²³

²³ İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (1957). Ord. Prof. Dr. Ing. h. c. Gustav Oelsner (23 Şubat 1879-26 Nisan 1956). Basın Reklâm Matbaacılık Kol. Şti.

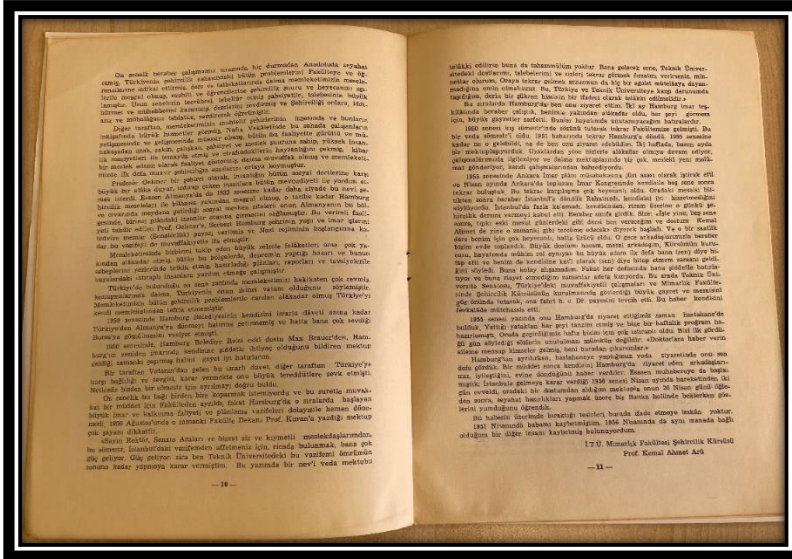
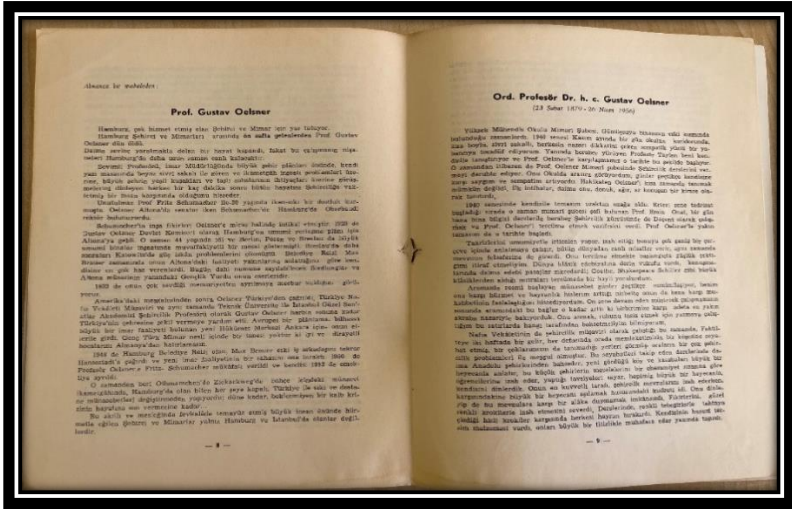
Resim 1. Ord. Profesör Dr. h. c. Gustav Oelsner (23 Şubat 1879-26 Nisan 1956) ölüm yıldönümünde basılan anı kitapçığındaki kapak resmi

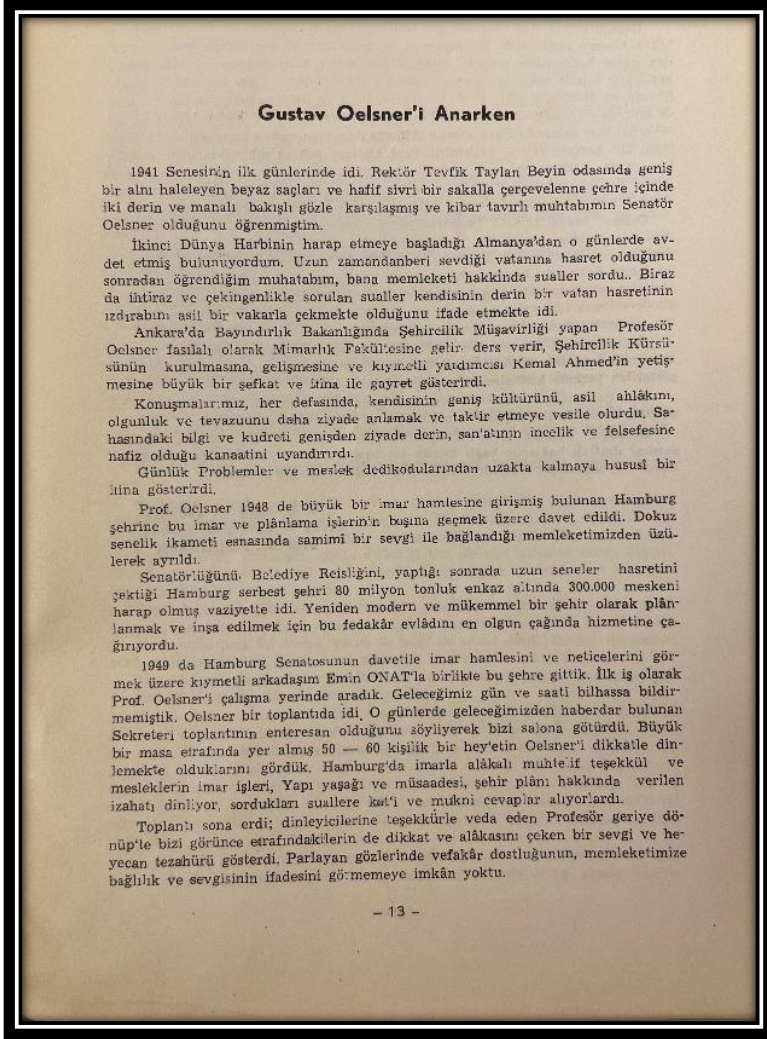
Resim 2. Ord. Prof. Dr. Ing. H. C. Gustav Oelsner (1879-1956) (Kitapçığın içinde yer alan resim)

Resim 3-4. Prof. Dr. Kemal Ahmet ARÜ hatıra yazısı

Resim 5-6: Prof. Dr. Said KURAN hatıra yazısı

Hamburg'daki kısa ikametimiz Oelsner'i başka cephelerle de tanımaya ve takdir etmeye vesile oldu. Bu olgun ve kıymetli insanda bir şehrin imarı ve yeniden inşası bakımından istifade edilecek çok gayler bulunduğunu gördük. Sevdığı yeşillikler içinde sakin bir ev ve otomobil tahsis ederek ona her türlü imkânı hazırlayan Hamburg şehri Prof. Oelsner'in bilgi ve kabiliyetlerinden en iyi şekilde istifade ediyordu. Emrinde çalışan değerli ve verimli bir kadro büyük ve güzel bir parçası haline getirmişti. Prof. Oelsner pek az şehirciye nasip olabilen bu geniş çalışma sahasına değerli Doçenti Kemal Ahmed'i de almış, gerek işlerin hey'et-i umumiyesinde görüş ve inceleme ve gerekse bir kısmını bizzat çalışarak idare etmek suretiyle azami istifadeyi temin etmesine imkân vermişti.

Oelsner muvaffakiyetli imar faaliyetinin sonunda yaş haddini doldurarak istirahatete çekilmiş, yeşillikler içinde sığın evinde sakin bir hayata kavuşmuştur. Son seneleri akademik çalışmalara geçiyordu. Bu arada muhtelif vesilelerle memleketimiz hakkında konferanslar veriyor, makaleler yazıyordu. Kütüphanesinin bir kısmının hayatında İstanbul'daki Kürsüsüne hediye etmiş ve memleketimize gönderebilmek için aylarca uğraşmıştı. Mütebakinini göndermeye ömrü vefa etmemiş, vastiyetnamesine bu arzusunu geçirmiştir.

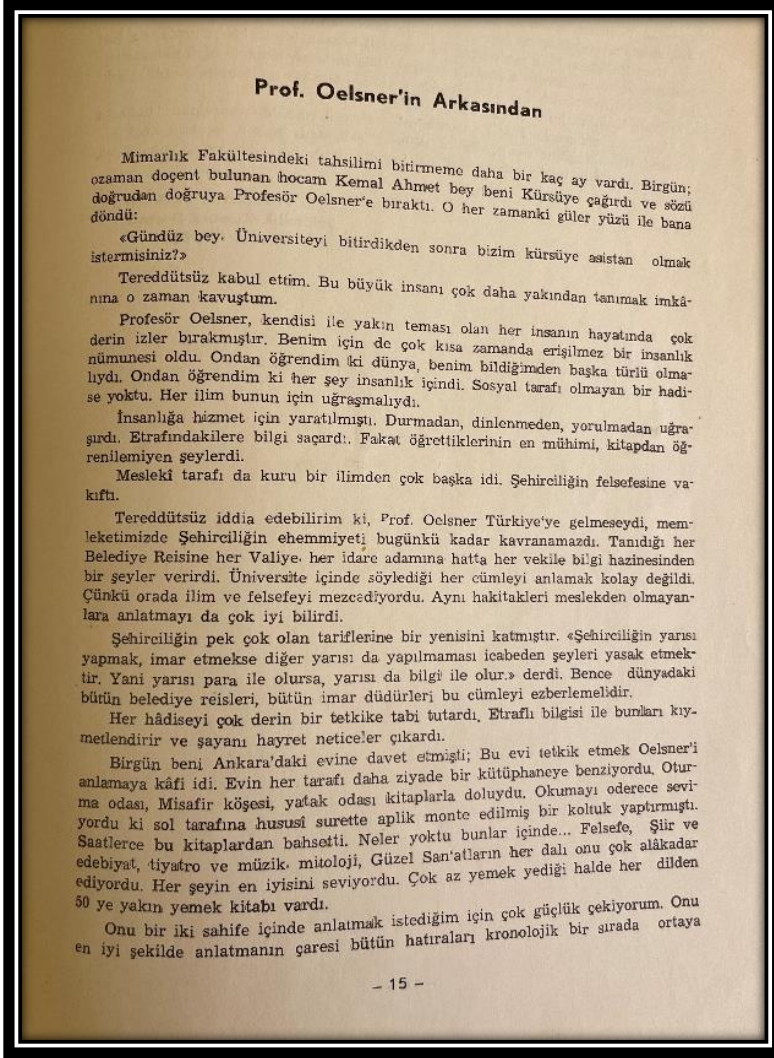
Son senelerde Schumacher ödâyesi, Akademi Azatlığı ve İstanbul Teknik Üniversitesinin tevcih ettiği fahri Doktorluk payesi, hikayat ve ehliyetine karşı gösterilen yerinde kadrişinaslık alametleri idi.

Bazı Şehircilik meseleleri hakkında istişare için davet edildiği memleketimize gelmek hazırlıklarıyla meşgulken onı ölümü büyük tecessür vesilesi oldu.

Oelsner'in vefatıyla memleketimize, Üniversitemize ve Türk Meslekdaşlarına samimi dostluk bağlarıyla bağlı büyük bir insan, kıymetli bir meslek ve sanat adamı kaybedilmiştir. Aziz hatırası daima sevgi ve saygıyla anılacaktır.

I. T. Ü. Mimarlık Fakültesi
Statik ve Betonarme Kürsüsü.
Prof. Dr. Said KURAN

Resim 7-8: Doç. Dr. Gündüz ÖZDEŞ hatıra yazısı

koymak ve kendi sözlerini nakletmektir. Aksi takdirde onun erişilmez seviyesinin, anlatanın kabiliyetine göre iyi anlaşılmasını tehlikesi vardır.

Sevgili Oelsner, çok muhterem ve kıymetli hocam, bir mektubunuzda, siz Kemal Ahmet bey ve benim aramdaki vaziyeti, büyük baba, baba ve oğul münasebetlerine benzetiyordunuz. İnanın ki geride yetimler bıraktınız. Babasız çocuklar gibi ömrümüz boyunca bu eksikliği hissedeceğiz.

Yeni yıl dolayısıyla yaptığınız samimi temennilerden üç tanesinin bilhassa ehemmiyeti olduğunu yazıyordunuz «Sihhat, çalışmada huzur, hayata neş'e.» Sonuncu dileğinizin tahakkuku siz hayatta iken kolaydı. Ama şimdi çok güç.....

İ. T. Ü. Mimarlık Fakültesi
Şehirlik Küresü Doçenti
Gündüz ÖZDEŞ

Tartışma ve Sonuç

Bu arşiv belgesi eski bir döneme ait yaklaşık altmış altı yıllık bir mazisi olan ve tarihsel değeriyle günümüzde özgün bir çalışmaya konu olmuş eserdir. Makalenin ana hedefi makaleye konu olan kişileri eleştirme ya da bakış açılarını değerlendirmek, anıların içeriklerini tartışmaya açma veya o dönemde yaşananları temel şahısların hayatta olmaması da göz önünde bulundurularak tartışmak doğru bir yaklaşım değildir. Bu çalışmanın amacı ülkemizde mimarlık alanında rol model olmuş bir kişinin yine ülkemizde ölümünden bir yıl sonra bıraktığı olumlu etkileri paylaşmak amacıyla yazılmış eserin (ki bu eser halen sahaf kitapçılarda bulunamamaktadır) tarafsız bir şekilde değerlendirilmesini sağlamaktır. Bu tarafsızlık sonuç bölümünde yer almaktadır.

Yukarıda da açıklandığı üzere 1933 Üniversite Reformu'yla birlikte eğitimde gerçekleştirilen köklü değişikliklerden sonra 1944, 1946 ve 1948 kanuni düzenlemeleriyle Yüksek Mühendis Mektebi'nin İstanbul Teknik Üniversitesi haline dönüşüm süreci gerçekleşmiştir. Yapılmış bu olumlu değişimler batıdaki üniversite yapılanmalarıyla birlikte değerlendirilerek Alman asıllı bilim insanlarının ülkemize gelerek burada yararlı akademik ve bilimsel çalışmalar yapmasına zemin hazırlanmıştır. Bu bilim insanlarından sadece bir tanesi olan Prof. Dr. Ing. h. c. Gustav Oelsner (1879-1956) mimarlık ve şehir planlama bölümünde çalışmış ve İstanbul, Ankara, Bursa, Kayseri gibi birçok ilin şehir planlama işinde görev almıştır. Bu makalede ülkemizde bu alanlara sağladığı katkılardan ötürü, ölümünün birinci yılında çıkartılmış ve halen günümüzde ancak bazı arşivlerde bulunduğu öngörülen bir kitapçık ve buna dayalı bir içerik doğrultusunda Oelsner'in yaşamının, çalışmalarının ve onun ülkemizdeki çalışma arkadaşlarında bıraktığı anıların bu alanlarda görev yapan akademisyenlere olumlu katkı sağlayacağına inanıyoruz. Burada dikkat edilmesi gereken husus şu noktalar üzerinde kurgulanmalıdır: Anılar veya buna benzer hatıraları içeren nadir eserlerin içerikleri aktarılırken objektif olmak, tartışmadan uzak kalmak, aktaranların duygu ve düşüncelerinin içeriğine dokunmamak önemlidir. Aksi takdirde tarihsel verilerin yazılmasında taraf olmak veya olmayan bir şeyi olmuş gibi hissettirmek şeklinde sakıncalı bir durum oluşabilir. Ancak ortaya çıkan

bu tür eserleri konu alan makalelerin daha sonra farklı bir içerikle ve anlayışla kritik edilmesi de mümkündür. Böyle bir durumda tartışmanın genelden çok özele geçmesi, kişisel görüş ve önerilere açık hale gelmesi söz konusu olacaktır. Makalemizin okuyucular tarafından da bu doğrultuda değerlendirilerek takdir göreceğine inanıyoruz.

Kaynakça

Acar, Ş. Bir, A. Kaçar, M. (2016). "Osmanlı'da Sivil Mühendis Yetiştirmek Üzere Açılan Hendese-i Mülkiye Mektebi".Osmanlı Bilimi Araştırmaları 17(2): 1-26.

Akbulut, MR. (2012). Kemal Ahmet Arû ve Misyon Kuşağı, Tasarım+kuram, Cilt: 8, Sayı: 14, 8-21.

Akdağ, Ö. (2008). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Eğitim Alanında Yabancı Uzman İstihdamı (1923-40). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi; 1 (1): 45-77.

Ege, R. & Hagemann, H. (2012) The modernisation of the Turkish University after 1933: The contributions of refugees from Nazism, The European Journal of the History of Economic Thought, 19:6, 944-975

Erdem, AR. Atatürk'ün Liderliğinde Üniversite Reformu: Yükseköğretim ve Bilim Tarihimizde Dönüm Noktası. BELGİ. Sayı 4 (Yaz 2012/II).

Gustav Oelsner Kimdir? Alman Mimar ve Şehir Planlamacısının Hayatı <https://www.nkfu.com/gustav-oelsner-kimdir-alman-mimar-ve-sehir-planlamacisinin-hayati/> (Son erişim tarihi: 01.12.2022)

Gulstav Oelsner. <https://www.architekturarchiv-web.de/portraits/or/oelsner/index.html> (Son erişim tarihi: 01.12.2022)

Gulstav Oelsner. <https://www.geni.com/people/Gustav-Oelsner/6000000062102235516> (Son erişim tarihi: 03.12.2022)

Gustav Oelsner Sergisi 4 Kasım'da Ziyaretçileriyle Buluşuyor. <http://www.mimarist.org/etkinlik/gustav-oelsner-sergisi-4-kasimda-ziyaretcileriyle-bulusuyor/> (Son erişim tarihi: 03.12.2022).

Günay, D. (2004). Üniversitenin Neliği, Akademik Özgürlük ve Üniversite Özerkliği. International Congress On Higher Education Edu. İstanbul, May 27-29.

Günay, T. Günay B. Rauf Beyru. Anma / Obituary. METU JFA 2016/1.

Hırş E. (1950). Dünya Üniversiteleri ve Türkiye'de Üniversitelerin Gelişmesi. Cilt 1. İstanbul. s.589-603.

Hovardaoğlu, SÇ. (2014). Kayseri Oelsner - Arû Planı ve Plan Uygulama Sürecinde Yerel Yönetimlerin Rolü (1930-1965). Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 23, Sayı 1, s.39-55.

İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (1957). Ord. Prof. Dr. Ing. h. c. Gustav Oelsner (23 Şubat 1879-26 Nisan 1956). Basın Reklâm Matbaacılık Kol. Şti.

Kaçar, M. Zorlu T. Barutçu B. Bir A. Ceyhan CO.& Neftçi A. (2012). İstanbul Teknik Üniversitesi ve Mühendislik Tarihimiz. Editör M. Karaca. İstanbul: Mavi Ofset.

Namal, Y. Karakök, T. (2011). Atatürk ve Üniversite Reformu 1933. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi. (1), 27-35.

Özata, M. (2007). Atatürk Bilim ve Üniversite. TÜBİTAK Yayınları. 1. Basım. Ankara.

Sönmez, S. Selçuk, SA. (2021). Oelsner- Arû İmar Planının Hazırlık Süreci, 1944-1945: Kayseri Vilayet Gazetesi Haberlerinin Analizi, Online Journal of Art and Design Volume 9, Issue 4, 78-98.

Turan, K. (2000), Türk-Alman Eğitim İlişkilerinin Tarihi Gelişimi, Ayışığı Kitapları, İstanbul.

Takıcak, SB (2022). Mühendislik Kültürünün ve Eğitiminin Öncüsü: Ord. Prof. Mehmet Fikri Santur (1878-1951). Üniversite Araştırmaları Dergisi, 5 (3): 324-342.

Yaşar, S. (2021). 1933 Üniversite Reformu Sürecinde Ankara'da Görevli Alman Uzmanlar ve Yaptıkları Çalışmalar. İksad Yayınevi, Ankara.

Widmann H. (1999). (çev.Ayku Kazancıgil, Serpil Bozkurt). Atatürk ve Üniversite Reformu. 1. Baskı. Kamalçı Yayınevi. İstanbul. s: 206-212.

Extended Abstract

Many of the changes made after the establishment of the Republic of Türkiye were designed to be compatible with the new form of government in the country. Many of the changes made after the founding of the Turkish Republic were designed to be compatible with the new form of government in the country. One of these innovations was related to the education and training system. It was thought that higher education should also be included in education. The 1933 University Reform can be regarded as a turning point in this regard.

It was possible for the academicians and faculty members who immigrated from Germany and came to our country to be appointed in connection with the 1933 University Reform and to contribute to the development of our country's universities. The appointment of these academics, who have worked in many scientific fields in Germany, in the same positions in our country has made significant contributions to the university system of our country.

President Gazi Mustafa Kemal Atatürk was giving directives to the Prime Minister of the time, İsmet İnönü, and Reşit Galip, the Minister of Education, to close the Darülfünun (House of Sciences) and establish a university in its place. Like all his close colleagues, Atatürk himself had a positive approach towards the Istanbul University project. This was one of the important tools of his westernization desire. For this purpose, a commission was established to carry out the reform of Istanbul University on behalf of the Government of the Republic of Turkey. On September 19, 1932, with the aim of carrying out a comprehensive university reform, The appointment of Dr.Reşit Galip as the Minister of Education accelerated the dissolution of the Darülfünun. Deputy Minister of Education Dr. Invited by Reşit Galip, Professor of Pedagogy at the University of Geneva in Switzerland. Dr. Albert Malche has prepared a 95-page report by examining the higher education system in Turkey. In the report, the education in Dârülfünun is a medieval type of education, research, speaking and thinking are not included, due to the inadequacy of scientific publications in Turkish, the low wages paid to professors and teachers, these people do additional duties, which reduces the level of education, and the courses fall behind the innovations, using the old theoretical methods.

It is stated in the report that the students who are enrolled in the course do not come to the school regularly, the number of students who successfully pass to the next grade is low, and the enthusiasm of the reluctant students should be discouraged in the first grades.

The contributions of German faculty members and experts to the scientific world of our country, who came to Turkey after escaping from the Hitler regime that started in Germany after 1930, have a very important place. After the proclamation of the Republic, it was accepted as a necessity to employ experts from foreign countries for the development of the new Turkish Republic in different fields. So much so that this was a practice that had been operational since the last periods of the Ottoman Empire, before the Republican administration. However, the 1933 University Reform resulted in the elimination of the existing old education system and making innovative and permanent changes.

From this point of view, the first institution to be structured in a modern style was Istanbul University, and many of the German scientists were assigned here. One of the academics working here is Ord. Professor Dr. ing h. c. Gustav Oelsner (1879-1956). Gustav Oelsner was born on February 23, 1879 in Posen (today Poznan, Poland). After studying architecture at the Technical University of Berlin, he began his civil service career as an architect in 1901. When the National Socialists came to power in 1933, he dismissed Gustav Oelsner. Oelsner, who went to the United States for a while, came to our country in 1939 upon a call he received from the government of the Republic of Türkiye.

In addition to being assigned to the Ministry of Public Works as a consultant on urban design issues, he was also assigned to give urban design courses at the Graduate School of Engineering. After the transformation of this school into Istanbul Technical University in 1944, he undertook the management of the Department of Urbanism at the Faculty of Architecture. After World War II, at the request of the mayor and senate of Hamburg, he returned to his country in 1949, upon the request of Gustav Oelsner to lead the repair works of the buildings destroyed in the war in the city.

After that, he served as the head of the German Academy of Urban and Country Planning Hamburg and the State Region of Schleswig-Holstein. He also taught urban design at the Fine Arts Academy (today Mimar Sinan University).

After leaving, he continued to maintain relations with Turkey. In 1955, he became a member of the selection committee in the international city design competition for the Ankara zoning plan. He was awarded an honorary doctorate in 1955 by Istanbul Technical University. The German Academy of Urban and Country Planning awarded him the Cornelius Gurlitt Medal in 1956. He died on April 26, 1956 in Hamburg.

After his death, he published a booklet in the first year of his death in 1957, which included the memories of his colleagues at the Faculty of Architecture at Istanbul Technical University, where he carried out his academic studies in Turkey. In the researches, it is seen that the availability of the booklet is still difficult and there is no active sale in second-hand booksellers. For this reason, it is a rare work of high historical value.

In the memory booklet, Prof Dr. Kemal Ahmet Aru, who he worked with and raised at the Istanbul Technical University Department of Urbanism. He expressed his strengths, meticulousness and the development of urbanism for the first time in our country. Professor from Istanbul Technical University Static and Reinforced Concrete Chair. Dr. Said Kuran, talking about his character and stance in his business life, expressed his sadness at his untimely sudden death; Assoc. Dr. Gunduz Ozdes, Prof. Dr. He expressed in his following words that if Oelsner had not come to Turkey, the importance of urbanism in the country would not have been grasped. "If half of urbanism is to do and to develop, the other half is to prohibit things that should not be done. In other words, half is doing and half is knowledge".

In this study, it has been investigated that the establishment of the Republic of Türkiye can be considered as new, and that the education system of our country is in need of radical changes, briefly mentioning the arrival process of German scientists who worked at a time when studies were carried out on it, the architect Ord. Prof. Dr. eng. h.c. Gustav Oelsner's (1879-1956) short life story and his support and

contributions to Turkish architecture and city planning, both in education and in the field, are included. In the content of the article, some memories of colleagues who worked with Oelsner and included in a memory booklet that had historical value and were found by chance are also included. We believe that this study will contribute to the new generation of academics working in the fields of engineering and architecture and will open a window from the past to the present.